

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Yleisradio Oy:stä annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Yleisradio Oy:stä annetun lain muuttamisesta (HE 34/2025 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Roosa Patrakka, liikenne- ja viestintäministeriö
- erityisasiantuntija Eero Salojärvi, liikenne- ja viestintäministeriö
- lainsäädäntöneuvos Liisa Leppävirta, oikeusministeriö
- johtava asiantuntija Petri Makkonen, Liikenne- ja viestintävirasto
- strategia- ja palvelujohtaja Marit af Björkesten, Yleisradio Oy
- yhteiskuntasuhdepäällikkö Johanna Tuuri, Yleisradio Oy
- sidosryhmäjohtaja Suvi Aherto, MTV Oy
- viestintä- ja yhteiskuntasuhdejohtaja Marcus Wiklund, Sanoma Media Finland Oy
- toiminnanjohtaja Laura Kuulasmaa, Audiovisual Producers Finland - APFI ry
- toimialajohtaja Ismo Huhtanen, Medialiitto ry
- asiantuntija Salla Nazarenko, Suomen Journalistiliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Radio- ja televisio toimittajien liitto RTTL ry
- RadioMedia ry
- Ylen ohjelmatyöntekijät ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Yleisradio Oy:stä annettua lakia. Lakiin lisättäisiin Yleisradion toiminnan ja talouden avoimuutta koskevat säännökset, täsmennettäisiin Yleisradion varautumiseen liittyvää tehtävää sekä joustavoitettaisiin Yleisradion hallintoneuvoston jäsenmäärää. Muutokset perustuvat parlamentaarisen Yle-työryhmän mietintöön. Lisäksi lakiin lisättäisiin median vapautta koskevaa EU:n asetusta täydentävät säännökset Yleisradion toimituksellisesta päätöksenteosta vastaavien johtohenkilöiden valintaa ja erottamista koskevista perusteista ja menettelyistä. Lakiin tehtäisiin samalla teknisiä muutoksia.

Valiokunnan mietintö LiVM 11/2025 vp

Avoimuutta koskevien säännösten tavoitteena on lisätä Yleisradion toiminnan julkisuutta. Lain muutos lisäisi Yleisradion velvollisuuksia julkaista toimintaansa ja taloutensa liittyviä tietoja yleisölle. Samalla Yleisradion hallintoneuvoston tehtäviin lisättäisiin avoimuusvelvoitteen ja varojen käytön tehokkuuden valvonta. Yleisradion johtohenkilöiden valinta- ja erottamisperusteiden ja -menettelyjen tavoitteena on edistää Yleisradion riippumattomuutta ja toimituksellista itsenäisyyttä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 8.8.2025.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

(1) Valiokunta toteaa, että Yleisradio Oy:tä, jäljempänä Yle, pidetään saadun selvityksen mukaan Suomen luotettavimpana uutismedianana. Ylellä onkin keskeinen rooli suomalaisessa yhteiskunnassa. Yle on saadun selvityksen mukaan panostanut moniäänisyyteen keskittymällä nuorten tavoittamiseen, uutisisältöjen monipuolistamiseen ja alueellisten näkökulmien esiin tuomiseen. Yle panostaa läsnäoloon usealla paikkakunnalla tuoden eri alueiden kehitystä ja erityispiirteitä koko Suomen tietoisuuteen. Valiokunta pitää tärkeänä alueellisen moniäänisyyden turvaamista ja sitä, että Yle toimii laadukkaan, kattavan ja luotettavan median tuottajana kaikille kohderyhmille kansallisen yhtenäisyyden turvaamiseksi. Ylellä on myös yleisempää merkitystä huoltovarmuudelle, suomalaiselle kulttuuritoiminnalle ja kulttuuriperinnön säilyttämiselle.

(2) Valiokunta toteaa, että hallituksen esityksen kansalliseen oikeuteen kuuluvat muutokset perustuvat parlamentaarisen Yle-työryhmän mietintöön, joka tukee avoimuutta, kehittämistä ja valvontaa. On pidetty erittäin myönteisenä, että parlamentaarisessa valmistelussa on löytynyt yhteinen näkemys Ylen tehtävistä, rahoituksesta ja valvonnasta.

Avoimuus

(3) Valiokunta toteaa tyytyväisyydellä, että hallituksen esityksessä Ylelle lisätään velvoite edistää toimintansa ja taloutensa avoimuutta parlamentaarisen työryhmän edellyttämällä tavalla.

(4) Asiantuntijakuulemisessa on kuitenkin katsottu, että ehdotettu 7 b § koskien yhtiön velvoitetta edistää taloutensa ja toimintansa avoimuutta jää hyvin väljäksi, tulkinnallisesti avoimeksi ja näin ollen heikoksi velvoittavuudessaan. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että lainsäädännössä tulisi välttää velvoittavuudeltaan heikkojen säännösten säätämistä. Toisaalta avoimuutta koskeva säännös vastaa voimassa olevan Ylestä annetun lain (1380/1993) 7 a §:n muotoilua, jonka mukaan yhtiön on toiminnallaan edistettävä sananvapautta, korkeatasoista journalismia ja median monimuotoisuutta.

(5) Avoimuusvelvoitteen valvonnan osalta valiokunta korostaa, että hallintoneuvostolle kuuluu sen nykyisten tehtävien puitteissa Ylen strategiasta sekä talouden ja toiminnan suuntaviivoista päättäminen. Ohjaustehtävänsä kautta hallintoneuvosto pystyy yleisellä tasolla määrittelemään Ylen toimintaa ohjaavia periaatteita, kun varojen käytön avoimuus- ja tehokkuusvalvonta mah-

Valiokunnan mietintö LiVM 11/2025 vp

dollistaa hallintoneuvostolle tarkemman avoimuuden tason määrittelyn. Avoimuusveloitteen tarkempi ohjaus hallintoneuvoston toimesta vahvistaa eduskunnan ohjaavaa roolia. Valiokunta korostaa, että avoimuutta tulee edistää lainsäädännön sallimissa rajoissa eikä se saa vaarantaa Ylen toimituksellista riippumattomuutta.

Medianvapausasetus

(6) Ylen valvontajärjestelmä täyttää saadun selvityksen mukaan myös medianvapausasetuksen edellytykset. Medianvapausasetuksen osalta hallituksen esityksessä esiin tuodulla tavalla asetuksen mukaisilla hallituksen vaikutusvallasta vapailla mekanismeilla tarkoitetaan asetuksen neuvotteluissa käytyjen keskustelujen perusteella esimerkiksi parlamentaarisia julkisen palvelun medioiden valvontamalleja.

Vastaavia toimittajia koskeva sääntely

(7) Vastaavan toimittajan irtisanomissuojan paraneminen (pykälä 6 d) perustuu suoraan euroopalaiseen medianvapausasetukseen. Lakiin kirjataan muotoilu, jonka mukaan vastaavan toimittajan työsuhdetta ei voida päättää sillä perusteella, että toimittaja on käyttänyt hänelle kuuluvaa toimituksellista päätösvaltaa, ellei tehtävässä jatkaminen ole yhtiön kannalta ilmeisen kohtuutonta. Saadun selvityksen mukaan muotoilua on pidetty asianmukaisena ja riittävänä.

(8) Valiokunnan huomiota on kiinnitetty sellaiseen mahdolliseen tilanteeseen, että Ylen hallitus päättäisi erottaa vastaavana toimittajana toimivan Ylen toimitusjohtajan. Saadun selvityksen mukaan Ylestä annetussa laissa tai osakeyhtiölaissa ei ole sääntelyä toimitusjohtajaa koskevista erottamiskriteereistä. Osakeyhtiölain mukaan hallitus voi erottaa toimitusjohtajan tehtävästään ja erottaminen tulee voimaan välittömästi, ellei hallitus päätä myöhemmästä ajankohdasta. Ylestä annetussa laissa ei ole tästä poikkeavaa sääntelyä. Koska toimitusjohtajat eivät nauti lainsäädännöllistä suojaa erottamiselta, on tyypillistä, että erottamiseen liittyvistä asioista sovitaan toimitusjohtajasopimuksessa. Koska muussa lainsäädännössä ei ole asetettu toimitusjohtajan erottamiselle kriteerejä, ei esitetty 6 d § johda valiokunnan näkemyksen mukaan lainsäädännön ristiriitailanteeseen, vaan rajoittaisi ainoastaan mahdollisuutta sopia erottamiskriteereistä. Siinä tapauksessa, että Ylen vastaavana toimittajana toimisi yhtiön toimitusjohtaja, tulisi toimitusjohtajan erottamisen olla samojen kriteerien mukaista kuin muidenkin vastaavien toimittajien, jotta medianvapausasetuksen vaatimusten kiertäminen ei olisi mahdollista.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Liikenne- ja viestintävaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 34/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö LiVM 11/2025 vp

Helsingissä 5.6.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Timo Furuholm vas
jäsen Pekka Aittakumpu ps
jäsen Marko Asell sd
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Atte Harjanne vihr
jäsen Petri Huru ps
jäsen Aleks Jäntti kok
jäsen Marko Kilpi kok
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Mats Löfström r
jäsen Jani Mäkelä ps (osittain)
jäsen Pinja Perholehto sd
varajäsen Teemu Kinnari kok
varajäsen Johan Kvarnström sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker